

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת מקץ

אָר

כל החיים של האדם הם נס גדול:

בראשית פרק מא (א) וַיְהִי מִקֵּץ שָׁנָתִים יָמִים וּפְרָעָה חָלַם וְהָנָה עֹמֵד עַל הַיָּאָר: (ח) וַיְהִי בְּבֹקֶר וַתִּפְעַם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכַמֶיהָ וַיִּסְפָּר פְּרָעָה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאִי־פֹתֵר וְאֹתָם לִפְרָעָה: (יד) וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן־הַבּוֹר וַיְגַלְחֵהוּ וַיַּחְלֵף שְׂמַלְתָּיו וַיָּבֵא אֵלֶי פְּרָעָה: (טו) וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וּפְתֹר אֵין אֵתּוֹ וְאֲנִי שְׂמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתֹּר אֵתּוֹ:

שאלות:

א { והקשה ר' חיים פלטיאל היה תלמידו - חברו של מהר"ם מרוטנברג בראשית פרשת מקץ פרק מא פסוק א ויהי מקץ. תימ' ממה הן אם משכנס לסוהר הרי כשהורד למצרים היה בן י"ז ושנה אחת עשה בבית פוטיפר שני ויהי ברכת יי בכל אשר לו בבית ובשדה, בבית זה חורף ובשדה קיץ, ומיד נחשב ובאותו פרק נחבשו שר המשקים ושר האופים שני ויהי אחר הדברים האלה גוג', ופרש"י כל מקום שני אחר סמוך, ושנתים היו במשמר שני ויהיו ימים במשמר, נמצא כשיצאו היה יוסף בן עשרים שנה, מכלל ששה יוסף עשר שנים בסוהר על שבטח בשר המשקים שני ויהי יוסף בן שלושים שנה בעומדו לפני פרעה?

ב { עוד הקשה העמק דבר בראשית פרשת מקץ פרק מא פסוק א ופרעה חלם והנה עומד על היאר. אין הלשון מדוקדק, והכי מיבעי ויחלום פרעה חלום והנה עומד על שפת היאר, כלשון פרעה ליוסף להלן י"ז?
 ג { עוד הקשה בית הלוי מה ענין החלום למקץ שנתיים, הרי ענין יוסף אחר מענין פרעה?

מבט האדם על החיים:

הנה כאשר נתבונן במבט האדם על החיים מתוך שהורגל בכך שכל הבריאה מתנהגת על פי הטבע לכן כל מה שקורה בעולם מתייחס אליו לפי הטבע ומבאר את כל מה שענינו רואות וכל מאורעות החיים על פי הטבע, כך שבבוקר האדם קם ורואה שהשמש זורחת ובסוף היום היא שוקעת ומתגלים לנגד עינינו הכוכבים והירח, הבריאה צומחת נוטעים תפוח ויוצא עץ תפוחים וכן כל סוגי הפירות והירקות למיניהם והדבר מובן מאליו שעץ תפוח מוציא תפוחים ולא מוציא בננות, כמו כן הבעלי חיים שורדים ומתקיימים בעולם פרים ורבים והדבר מובן בהיות ויש להם מזון לקיום, כמו כן האדם גופו מתפקד בכל יום כרגיל כי אין מקום למחשבה על שינוי התפקוד ופשוט שמחר בבוקר יקום ויפקח את עיניו וילך על רגליו וידבר בפיו ויאכל וישתה ומערכת העיכול תהיה תקינה וכדומה אין סוף, וממילא מובן מאליו שכל הקורות את האדם מוסבר בדרכי הטבע וכפי מזלו. אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שבני אדם טועים במבטם כי כל החיים הם נס גדול ואחרי הכל מסתתר הקב"ה מנהיג העולם כאשר נבאר.

יסוד בית הלוי שהתוצאה היא סיבה למטרה ולא הפוך:

ובזה נבוא לתירוץ הגאון בעל בית הלוי עפ"י המד"ר בראשית פ"ט – א "ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם" הה"ד (איוב כח) קץ שם לחושך, קץ שם ליוסף כמה יהיה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ ופרעה חולם. וכן מפורש בתרגום יונתן בן עוזיאל (א) וְהָיָה מִסוּף תִּתְּרִין שְׁנֵין עָאֵל דּוּכְרָנָא דְיוֹסֵף קָדָם מִימְרָא דְיִי וּפְרָעָה הָיָה חָלִים וְהָא קָאֵי עַל נִהְרָא: כאשר התעורר זכרון יוסף לפני הקב"ה הביא חלום לפרעה. וכן במדרש שכל טוב (בובר) בראשית פרשת מקץ פרק מא סימן א ויהי מקץ שנתיים ימים. לסוף שתי שנים לישיבת שר המשקים על כנו, ולמה נתאחר ב' שנים כנגד ב' זכירות שאמר לשר המשקים. שנא' כי אם זכרתני אתך והזכרתני אל פרה (בראשית מ יד), לכך נקנס להתאחר ב' שנים. וז"ל ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם. אמר במדרש (ב"ר פט א) הה"ד (איוב כח) קץ שם לחושך, קץ שם ליוסף כמה יהיה בבית האסורים כיון שהגיע הקץ ופרעה חולם. ביאור דברי המדרש דבכל דבר שבעולם יש סיבה ומסובב וכמו אחד קנה סחורה אחת והרויח סך גדול בזה ולפי שכל האנושי קניית הסחורה היה הסיבה שנסתבב מזה שהרויח סך ממון, אבל באמת הוא טעות דלא הסיבה גרמה לו הרויח רק מן השמים נגזר עליו שירוויח וע"כ נסתבב שיקנה סחורה זו, ונמצא הרויח הוא הסיבה וקניית הסחורה הוא המסובב כדי שעל ידה יהיה התכלית הנרצה. וכן כאן אשר לפי השכל היה דהחלום של פרעה הוא הסיבה שיצאה ממנו זה המסובב שיצא יוסף מתפיסה, ובאמת אינו כן והדבר הוא להיפוך דעיקר הדבר היה שהגיע הזמן ליוסף שיצא מבית האסורים ומזה נסתבב שחלם פרעה חולם, דיציאתו של יוסף הוא הסיבה וחלום פרעה היה המסובב, וזה שאמר ויהי מקץ שנתיים ימים [שנשלם זמן של יוסף] ופרעה חולם, דזה סיבה שחלם פרעה. וזהו שמביא המדרש הפסוק קץ שם לחושך וכיון שהגיע הקץ מיד ופרעה חולם עכ"ל:

וביאור הדברים שמנהג העולם כל הרואה את אשר אירע ליוסף יאמר איזה מזל יש ליוסף בגלל שפרעה חלם חלום קשה שאין פותר אותו יצא יוסף מבית הסוהר, אך התורה אומרת לנו להיפך היות והגיע הקץ לעונש יוסף על שתלה ביטחונו בשר המשקים הקב"ה סיבב שפרעה יחלום קשה שאין פותר ועי"ז יצא יוסף. נמצא מה שבני אדם חושבים שהחלום לסיבת הגאולה של יוסף, הוא לא נכון, ואדרבא הפוך התוצאה היא הסיבה כיון שהקב"ה גזר להוציא את יוסף מבית הסוהר לכן המציא סיבה שהוא החלום. וביאר כגון אדם אשר השקיע כסף באיזה עסק והצלח. בדרך כלל אדם חושב שסיבת הרווח היא בגלל שהצלח בעסק הזה, אך ההפך הוא הנכון בגלל שהקב"ה רצה שירוויח המציא לו עסק מוצלח. **וכך** בעצם צריך להיות המבט על כל אירועי החיים שמזדמנים לבני אדם שהמטרה של הקב"ה שהאדם יתבונן ויחשוב מה הקב"ה רוצה ממנו ושהכל בהשגחה פרטית ואין מקרה, וכאשר רואה תאונה במקום לשאול מה הטעות שהנהג עשה יתבונן מה הקב"ה עשה ולמה, וכאשר שומע על פטירת אדם מיד שואל ממה היה חולה ומה עשו הרופאים בכדי להסביר את כל מה שקורא לפי שכל האנושי, אולם זה דרכם של אנשי התקשורת להחליש את האמונה ולתלות הכל בדרכי הטבע והשכל האנושי, אך

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

דרכה של תורה ההפך חובת האדם להתבונן ולהעמיק ולחשוב מדוע ולמה הקב"ה עשה הדבר כי הוא עילת העילות וסיבת הסיבות ולחזור בתשובה כי זה עיקר רצון הקב"ה.

בריאת העולם ותפקוד האדם:

עוד יותר עלינו להתבונן שבכל יום אנו מברכים את ברכות ק"ש ואומרים יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל המאיר לארץ ולדורים עליה ברחמים ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ועוד יותר מברכים בשבת בברכת יוצר. ולכאורה יש לשאול הרי כבר העולם נברא וקיים ולפי הטבע הכל מתפקד כרגיל שהשמש זורחת ושוקעת בלילה וכל מעשה בראשית מתפקדים כרגיל, ומדוע מברכים בכל יום על דבר שכבר נעשה ואין בו שינוי ונמצא שמברכים ברכה לבטלה? ועוד יותר קשה שהלשון שתיקנו חז"ל את הברכות הוא בלשון הווה ולא בלשון עבר לכאורה אינו נכון כי הכל היה כבר בבריאת העולם? אולם התשובה לכך שחז"ל מלמדים אותנו כי אמנם העולם נברא אבל אין לו קיום בלעדי רצון השם יתברך בכל רגע ובכל יום ויום כך שכל תפקוד העולם תלוי ברצון השם יתברך בכל רגע ורגע ואין הדבר מובן מאילו ואינו מחוייב מצד הטבע להתקיים כי אם הקב"ה לא ירצה לא יהיה יום ולא יהיה לילה והכל לא יתפקד, לכן אנחנו מברכין ומודים לקב"ה בכל יום על החסד שעושה איתנו ובכל יום ממש מחדש כל מעשה בראשית כאילו עכשיו נברא העולם, וכך האדם צריך להרגיש ולחיות עם ההרגשה הזו כי זה האמת ולא סתם מוסר, אחרת הוא מברך בכל יום ברכה לבטלה. בדומה לכך גוף האדם אשר האדם התרגל שהגוף יתפקד כרגיל שהעיניים יפתחו בכל בוקר והידיים והרגליים יתנועעו ללא שום הפרעה והשכל של האדם פועל כרגיל ואף גופו מתרומם ונוקף כמו שהיה אתמול והקיבה מכניסים בה אוכל והכל מתעכל ומתפנה מהפסולת שבגופו בצורה טבעית ביותר ואין מקום לחשוב אחרת, והבריאות של האדם דבר שהוא מובן מאילו שאין סיבה להיות חולה וכדומה, אולם המאמין באמונה שלימה ידע שכל רגע ורגע שהכל מתפקד כרגיל זה נס גדול אין מושג של טבע כאילו הדבר מוכרח, והמציאות טופחת על פנינו כאשר נתבונן במתחולל סביבנו שיש בני אדם שברגע אחד הופכים לחורבן החיים כאשר פתאום מגלים איזו מחלה ממאירה ללא שום התראה מוקדמת וכבר מנבאים לו הרופאים שחורות על סופו ללמדנו שאין החיים דבר שמוכן מאילו אלא על נסיד שבכל עת ערב ובוקר וצהריים כך חובתו של האדם להרגיש ולהתבונן ולחשוב כיצד חייו מתנהלים בדרך נס מאת השם יתברך.

ישראל מעל המזל:

ובנוסף לכך נביא את מאמר חז"ל והנאמר עליו האם ישראל מעל המזל או לא, מספר דף על הדף מועד קטן דף כח ע"א בגמ': אמר רבא, חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא. הנה בגמ' שבת (קנ"ו ע"א) נחלקו אמוראים: "איתמר, רבי חנינא אומר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל, רבי יוחנן אומר אין מזל לישראל. ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דא"ר יוחנן מנין שאין מזל לישראל, שנאמר (ירמיה י, ב) 'כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה', הם יחתו ולא ישראל. ואף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מנין שאין מזל לישראל שנאמר (בראשית טו, ה) ויוצא אותו החוצה, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע בן ביתי יורש אותי, אמר לו לאו, כי אם אשר יצא ממעיד, אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן, אמר ליה מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל" (וכ"ה גם במסכת נדרים לב, א). ומבואר בהמשך סוגית הגמרא שם ראיות נוספות שאין מזל לישראל. ומפרש רש"י שם את דברי רבי חנינא: "מזל מחכים - לפי המזל היא החכמה, כדאמר דבחמה נהיר וחכים, ויש מזל לישראל שאין תפילה וצדקה משנה את המזל". ובדברי רבי יוחנן, מפרש רש"י: "אין מזל לישראל - דעל ידי תפילה וזכות משתנה מזלו לטובה". מאידך, מבואר בדברי חז"ל במקומות אחרים, שהמזל כן קובע לישראל, כדברי הגמרא כאן: חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא וכנ"ל. יתירה מזו, כתבו התוספות במסכת קידושין (פב, א ד"ה אלא) על דברי המשנה: "ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו" - "פירוש לפי מזלו, דבני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא". ואם כן לכאורה יש כאן סתירה בדברי חז"ל, מחד גיסא יש "מזל" הקובע ומשפיע על חיינו, מאידך גיסא "אין מזל לישראל". ובעצם בדברי התוספות במסכת מועד קטן (כה, א ד"ה אלא) כבר התייחסו לשאלה באומרים: "דלפעמים משתנה על ידי מזל כי הנהו דהתם, ופעמים שאין משתנה". ובמסכת שבת (קנו, א ד"ה אין מזל) פירשו יותר את הדברים: "מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה, אבל פעמים שאין המזל משתנה". כלומר, במקרה של "זכות גדול" יכול המזל להשתנות. והדברים צריכים ביאור - מתי המזל משפיע ומתי למזל אין כח להשפיע, ומהו הגורם להשפעת המזל. וכתב בזה רבי צבי רייזמן שליט"א בספרו רץ כצבי (ח"א ע' תקמח והלאה) ביאור נחמד ונביא מדבריו, הנה הילקוט ראובני (פרשת עקב דף כ) הקשה, כיצד אומר רבא "בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא", והרי הבטיחה התורה (דברים ז, יג) "ואהבך וברכך וברך פרי בטןך ובפרי אדמתך דגןך תירושך ויצהרך שגר אלפך ועשתרות צאנך על האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך", וז"ל: "רבים שאלו, בכאן הבטיחה התורה בבני חיי ומזוני בשכר מצוות, דכתיב ואכלת פרי בטןך ופרי אדמתך וגו' והסיר ה' ממך כל חולי, והאיך אמר רבא בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא". [ובדבריו שם השיב על שאלה זו בכמה אופנים: "וי"מ כאן ביחיד כאן בצבור, כמ"ש (דברים ד, ז) כה' אלקינו בכל קראנו אליו. ואי"ת והא חזקיה יחיד הוא וכתביב (מלכים ב, כ, ו) והוספתי על ימך חמש עשרה שנה. שאני מלך דכצבור דמי (עי"ע בזה בגמרא יבמות נ, א). ויש מתרצים, כאן בארץ ישראל וכאן בחוץ לארץ, וכן דעת הרמב"ם ז"ל".] ויישוב הסתירה וקושיית הילקוט הראובני הוא: בזכות התורה, לימודה וקיום מצוותיה, מתעלים ישראל מעל המזל. ומפורש כן בדברי ה"ה זוה"ק ברייתא מהימנא (פרשת פנחס וטז, ב) כתב בהקשר לדברי הגמרא בשבת ובנדרים, שהקב"ה אמר לאברהם אבינו - צא מאצטגנינות שלך, "שכל בריות העולם קודם שניתנה תורה לישראל היו תלויים במזל ואפילו בנים חיים ומזון. אבל אחא שניתנה תורה לישראל הוציאם מן החיוב של כוכבים ומזלות. וזאת ללמדנו מאברהם, משום שבניו היו עתידים לקבל אות ה' מאברהם שהיא חמשה חומשי תורה - משום זה כל העוסק בתורה

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

בטל ממנו החיוב של כוכבים ומזלות". [וז"ל הזוה"ק: "כל בריין דעלמא קודם דאתייהיבת אורייתא לישראל הווי תליין במזלא, ואפילו בני חיי ומזוני, אבל בתר דאתייהיבת אורייתא לישראל אפיק לון מחיובא דככביא ומזליו, דא אוליפנא מאברהם, בגין דהווי עתידין בנוי לקבלא ה' מאברהם דאיהי חמשה חומשי תורה - ובגין דא כל המשתדל באורייתא בטיל מניה חיובא דככביא ומזליו"]. **יסוד זה פשוט גם בדברי המהרש"א (קידושין פב, א על תוד"ה אלא)** שעל ידי השתדלות בתפילה ובזכויות אפשר לשנות הגזירה. המהרש"א מבאר את דברי המשנה (קידושין) "ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו", על פי הגמרא (שם ע, ב) "מה יעשה אדם ויתעשר, אמר להם ירבה בחכמה וישא ויתן באמונה, אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועיל, אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו". ומבאר המהרש"א "כי בהשתדלות ועסק גדול על ידי סיוע דשמיא בתפילה ובזכויות אפשר לשנות הגזירה - וכן הוא הענין בעושר ובבנים שאפשר לשנות הגזירה בהשתדלות עם סייעתא דשמיא". **ויסוד דברים אלו** - שיהודי בתפילותיו ובבקשותיו יכול לשנות את מזלו ואת גור דינו ולהפכו לטובה, כבר מפורש במסכת ראש השנה (טז, ב) "אמר ר' יצחק ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, אלו הן צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי מעשה, וי"א אף שינוי מקום". וכן בדברי הירושלמי (שבת פרק ו הלכה ט) "אמר ליה שאני אתוך [- תשנה את מקום מגורך], פעמים ששינוי השם גורם פעמים ששינוי המקום גורם עכ"ל. **הראת לדעת** כי אמנם המזלות מראים את עתידו של האדם אך חובה לדעת כי מי שמפעיל את המזלות זה הקב"ה וישראל הן מעל המזל פירושו שלמרו מזלו מנבא לו רעות על ידי תשובה ותפילה מהפך את מזלו לטובה כי המזלות הן סימן ולא הסיבה.

יסוד חנוכה הטבע הוא נס:

ובזה נבין היטב נס חנוכה בהקדם קושית מרן הב"י והמפרשים כיון שמצות הדלקת נרות חנוכה שמנה ימים היא ע"ש הנס שמצאו פך שמן לדלוק יום אחד ודלק שמנה ימים, והקשה מרן הב"י והרי עכ"פ יום ראשון אינו נס וא"כ כיון שהנס רק שבעה ימים צריך לתקן הדלקה שבעה ימים ולא שמנה?

השקפת חכמים על הטבע:

וראיתי רעיון יפה בענג שבת בשם הרה"ג אהרון סימן טוב שליט"א עפ"י דברי הגר"ח שמולבניץ בקובץ שיחות דחו"ל רוצים ללמדנו יסוד הרמב"ן שכל ניסי יציאת מצרים נועדו בכדי שאדם ישכיל להבין מתוך הניסים הגלויים יכירו בניסים הנסתרים בהיות והאדם מתוך הרגלו ושגרתו אינו מכיר בנס שהקב"ה עושה עם האדם בכל רגע, וזה יסוד מצוות שמנה ימים שמאחר והאדם מבין יום אחד היה צריך לדלוק מצד הטבע כיון שיש שמן וכל הרגשת האדם בנס הוא על השבעה ימים, אך חז"ל רוצים להחדיר בקרבנו כי גם הדלקה של יום ראשון שנראה לנו טבע הוא נס, כיון שמדוע השמן דולק ומי נתן בו כח הדליקה ודאי הוא נס אחרת מדוע לא דולק המים או שאר משקין של הפירות, אלא שכיון שכך הורגלנו מיום שנולדנו לראות שמן דולק נהפך הדבר לפשוט ושאין בו שום נס. וכמו שמסופר **במסכת תענית דף כה ע"א** חד בי שמישי חזייה לברתיה דהוות עציבא, אמר לה: בתי למאי עציבת? אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו אור לשבת. אמר לה בתי, מאי אכפת לך? מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. על רבי חנינא בן דוסא כאשר ראה ביתו עצובה ושאלה מדוע וסיפרה כי נתנה חומץ במקום שמן בפמוט השיב לה רחב"ד כי מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק וכך היה, פירושו של דבר שרחב"ד היה חי בתחושה ששמן שדולק הוא נס כי מה ההבדל בינו לחומץ מלבד הרגלנו ושגרתנו, וכיון שהיה חי בהרגשת נס בשמן אינו מתפלל שהחומץ ידלק כי הכל אותו נס. וזוהי השקפת חז"ל אשר רוצים להחדיר בלב כל אחד בנס חנוכה נגד עקירת האמונה שרצו היוונים וגזרו לכתוב על קרן השור אין חלק באלוקי ישראל. אבל אדם שהולך בדרכי התורה כפי השקפת חכמי התורה חייב להגיע להכרה שכל הנעשה הוא מכוחו יתברך ואין מושג של טבע ומקרה אלא הכל בהשגחה פרטית והל נס, וכך האדם צריך להסתכל על כל חיו שיש מנהיג לבירה והכל בהשגחה פרטית וממילא אין מושג של טבע אלא הכל נס. וכמו שאנו אומרים בתפילת לחש ועל נסיד שבכל יום עימנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים, אלא שהאדם אינו מרגיש הדבר רק כאשר ח"ו נעשה חולה לדוגמה יש דלקת ריאות במצב קשה שצריך הנשמה ורק אז מגיע האדם להכרה עד כמה צריך להודות ולהלל את היי"ת על כל נשימה ונשימה.

מדוע לעתיד כל המועדים בטלים וחג הפורים לא בטל:

וכתב בספר אבן ישראל לרב ישראל ברוך ברוין ז"ל בענין שמחת יו"ט לבאר מאמר חז"ל למרות שלעתיד כל המועדים יהיו בטלים ימי הפורים לא בטלים, בדרך רמז דידוע שיש שני מיני נסים נס נגלה ונס נסתר, וביציאת מצרים עשה הקב"ה נס מפורסם ובימי המן היה נס נסתר, שיש לתלות הדבר בדרך הטבע שאהב המלך את אסתר ותילקח לבית המלך ובגללה היה הצלת היהודים, וגם מרדכי הציל את המלך ממות מבגתו ותרש, והמן הרשע בגלל שהמלך היה חושד בו בגלל שהזמינה רק אותו אסתר המלכא לסעודה כידוע, וגם אשר ראה אותו שהיה נופל על המטה של אסתר חשד בו וכדומה וכל זה נעשה מאשר סיבב הקב"ה וזה היה נס נסתר ויש לתלותו בדרך הטבע, לכן חג הפורים לא מתבטל כיון שהנהגת הקב"ה שעושה נסים בדרך הטבע וזה נשאר לתמיד.

כיצד בניי ישאלו מה נאכל בשמיטה:

ובהמשך לדבר נביא את אשר כתב בספר אבן שלמה פרשת בהר לרב שלמה זלמן ארנרייך שליט"א וז"ל ומה שאמר ועשת את התבואה נראה לפרש בס"ד בהקדם שיש לשאול איך כתבה התורה שישראל עם קודש יאמרו ח"ו מה נאכל אם נשמור שמיטה נגד האמונה? עוד צריך להבין למה כתוב וצויתי לשון עבר ויותר נכון היה לומר ואצוה את ברכתי בלשון עתיד? ונקדים מה שפרשתי בפי' בשלח ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא, ויאמר משה הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה, ויש להבין שהיה למשה לומר הוא הלחם אשר אמר ה' ליתן לכם? ונראה לבאר בהקדם הרי אמרו חז"ל אסור ליהנות ממעשה נסים, וגם אחז"ל העושים לו נס מוכניו לו מזכויותיו, ואיך הקב"ה עושה להם נס? אלא נראה שזה נאמר

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

דוקא כאשר הנס נעשה לאדם פרטי, כיון שרצון הקב"ה שהעולם יתנהג על פי הטבע שהטביע בו, ולא לשנות מנהג העולם במעשה נסים, לכן אמרו חז"ל אסור ליהנות מהנס, וכן אמרו שמנכין לו מהזכויות לפי שאינו כדאי לנס חוץ לטבע, אולם כאשר הדבר נוגע לכלל ישראל כיון שבריאת העולם היה בשביל כלל ישראל, עד שאמרו חכמים תנאי התנה עם מעשה בראשית שאם יקבלו ישראל התורה יהיה עולם ואם לאו יחזור העולם לתוהו ובהו, וכן היה בקריעת ים סוף עשה הקב"ה תנאי מששת ימי בראשית שיקרע לישראל, כמו שדרשו שחזר הים "לאיתנו" אל תקרי לאיתנו אלא לתנאו, ולכן דבר שעושה הקב"ה לישראל כבר התנה במעשה בראשית והוא חלק מהטבע שעשה הקב"ה, כמו כן אמרו חז"ל בפרקי אבות פ"ה דהמון נברא בין השמשות, ולכן כאשר הגיע הזמן שישראל צריכים את המן אינו נס חדש, כי כבר הוא בטבע שהתנה הקב"ה עמה שבעת פלוני תשנה את הטבע, ולכן אין זה בכלל נס שיהיה אסור ליהנות ממנו או לנכות מהזכויות, ובזה יובן טענת בני ישראל ותשובת משה, שישראל אמרו למשה הרי המן מעשה נסים הוא, ואסור ליהנות ממנו ואין רצוננו רק שיתן לנו הקב"ה בדרך הטבע, והשיב משה הוא הלחם אשר נתן כבר לכם לאכלה עוד מששת ימי בראשית והבן, כך גם בשמירת השמיטה ידעו והאמינו ישראל שיתן להם הקב"ה ברכה מרובה בשנה השישית עד שיהיה מספיק לשלוש שנים, אבל הם לא היו חפצים שיתן להם הקב"ה בדרך נס והיה רצונם שיתן להם בדרך הטבע, לכן אמר וצויתי את ברכתי לכם לשון עבר כבר צויתי ברכה זאת בששת ימי בראשית ואין זה נס חדש כי כבר התנית עם הטבע שאם ישמרו ישראל שמיטה אז תוציא הארץ ברכה מרובה לשלוש שנים לכן כתיב ועשת את התבואה כלומר התבואה הידועה מכבר מששת ימי בראשית והבן עכ"ל.

מוסר השכל:

עלה בידנו להבין ולהשכיל כי חובת האדם להתבונן על אורח חייו ובפרט בימים אלו כי כל אשר קורה לאדם הוא נס אחד גדול המקיף את חייו של האדם בכל תחומי החיים ועולם הפוך מחשיבת האדם כי כל המתחולל עם האדם הוא מכוון מלמעלה ואין מושג של סיבות טבעיות שגורמות למה שמתחולל בעולם כי זו טעות קשה בהשקפת האדם ולצערנו זו כפירה ואף דרכה של התקשורת לאמץ אותה שהכל בדרכי הטבע מבלי להתבונן שהכל נעשה מאת השם יתברך, שזה היה יסוד מלחמת היוונים להחדיר בעם ישראל שאין להם חלק באלוקי ישראל ח"ו, ותפקידנו לחזק את האמונה ולהחדיר בקרבנו ובלבבנו כי אין טבע אלא הכל זה נס גדול היה פה, וכך האדם יוכל להתחזק בעבודת השם יתברך ולעשות רצון השם כי הכל תלוי בו והכל מאיתו וככל שנעשה רצונו כך יעשה רצוננו ונזכה כולנו שיעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשה להם בימים ההם בזמן הזה ויחיש את גאולתנו בחסד וברחמים "אמן".

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

וחנוכה שמח

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא